Karl-Petter Thorwaldsson: Tal vid LO:s 28e kongress 2016

Talare
Karl-Petter Thorwaldsson
Ordförande för LO

Datum
19 juni 2016

Kamrater, kongressdeltagare,

Vad kul det är med kongress!
Vad kul det är att träffa kamrater från hela Sverige – och hela världen!
Vad kul det är debattera, votera och diskutera långt in på nätterna!

Så tack till alla ni aktiva och uppkäftiga ombud.
Fortsätt så!

[...]

Det påminner oss om vilka som bestämmer i LO.

För det är inte jag eller de andra i ledningen som gör det.
Det är inte styrelsen.
Och det är inte ombudsmännen i LO-borgen.

Det är du och de andra 399 valda ombuden för en och en halv miljon medlemmar.
De här dagarna är ni ledningen för Sveriges största fackliga landsorganisation.

Det här en kongress för de som valt er.
För de som inte är här.

En kongress för den som sitter i kassan på Coop och Ica.
För den som torkar en snorig näsa på förskolan.
För den som bygger bilar, kör långtradare eller steker hamburgare.

En kongress för de män och kvinnor, unga och gamla, födda här eller i ett annat

land, som tar sin matlåda varje morgon och går till jobbet.

Det här är en kongress för det arbetande Sverige.
LO-medlemmarnas Sverige.
En kongress för alla de som bygger landet.

Det är deras Sverige vi kommer ifrån.
Och det är deras Sverige vi åker tillbaka till i morgon när vi skiljs åt.

Det finns idag de som säger att vissa frågor är för svåra för att kunna avgöras av så kallat vanligt folk,
och därför bör överlåtas till experter.

Det är ett galet resonemang.
Och det är alldeles fel.

För det finns ett stort engagemang i vårt land idag.
LOs medlemmar vill vara med och bestämma.
De är både kunniga och kloka.

Det gäller inte minst unga människor.
Därför är det ungdomsfackliga arbetet så viktigt.
Det har ni unga ombud på den här kongressen visat. Ni är mycket goda förebilder!
Sträck på er!

Ja, det är så vi ska se på våra medlemmar.
Inte som några som ska lyssna till oss.
Som vi ska leda.

Utan några som vi ska lyssna till.
Och som ska leda oss.

Grunden i det fackliga arbetet är alltid den enskilde medlemmen.

LO-medlemmens Sverige kan beskrivas på många olika sätt.
Ofta blir det en eländesbeskrivning, en berättelse om alla problem som finns.

Och den berättelsen är givetvis sann. Och viktig.
Det är lätt att räkna upp de orättvisor vi måste göra något åt.
De finns och de är många.

Men det finns faktiskt en annan berättelse om Sverige 2016 som är lika sann.

Den lyder så här:

I år går 51 000 fler till jobbet än 2015.
Ungdomsarbetslösheten är den lägsta på 15 år.
Långtidsarbetslösheten är lägre än i de flesta EU-länder.

Jag kan fortsätta.

Sverige är nu EUs mest konkurrenskraftiga ekonomi.
Sysselsättningsgraden är på rekordnivån 81,2 procent, högst i hela EU.

Första kvartalet i år ökade vår BNP med över fyra procent,
mer än både Tysklands och Storbritanniens!
Förra året anställde till exempel Volvo över 2 000 nya metallarbetare.
De byggde 503 000 bilar. Över en halv miljon! Det är rekord!

Skogsindustrin har forskat fram nya och spännande produkter,
som ersätter vattenförbrukande bomull med klimatvänliga material.

2016 är på väg att bli det första året på länge,
då fler jobb flyttar till Sverige än från Sverige!

Svenska arbetares kompetens, yrkesskicklighet, kunskap och köpkraft gör att företagen vill hit!

Av detta märks inte särskilt mycket i den politiska debatten.

Att högerns ledarsidor och politiker surar är väl i och för sig inte så konstigt.
Jag kan förstå det.

Det som händer nu står ju i en så total kontrast till de borgerligas åtta förlorade år.

Men även vi har ibland lite för lätt att deppa.
Lite för svårt att se vad vi trots allt har åstadkommit.
Och framför allt, vad vi kan åstadkomma. Med fackligt och politiskt arbete.

För fyra år sedan stod jag i den här talarstolen som nyvald LO-ordförande.
Jag talade om massarbetslöshet och om kraschade trygghetssystem.
Om hur stora skattesänkningar urholkade den svenska modellen.

Fyra år kan gå fort, och jag har börjat märka att de går fortare ju äldre man blir.
Men det kan också kännas som en lång tid.

Och visst känns det längesen vi samlades här förra gången?
För det har ju hänt så mycket!

Förra gången vi möttes styrdes Sverige av Reinfeldt, Björklund, Lööf och
Hägglund. Och jag minns att jag i mitt tal sade att ett av våra viktigaste mål är att byta ut dem.

Och det gjorde vi! Vi alla tillsammans!

Vi knackade dörr och delade ut flygblad.
Ordnade möten och fixade frukostar.
Diskuterade politik med arbetskamrater och grannar.

Och, inte minst, vi ringde 225 000 telefonsamtal till LO-medlemmar!

Vi visade att förändring är möjlig. Att det går.
För det är ju inte kvantfysik. Det handlar om vilja,
om facklig och politisk vilja.

Det går att förändra samhället, Och inte bara i Sverige!

När jag som ung metallare gick med i facket fanns det en järnridå mitt i Europa.
Bakom den riskerade våra kamrater fängelse om de försökte bilda fackföreningar.

I Latinamerika regerade militärjuntorna.

Och i Sydafrika var Nelson Mandela fortfarande fånge på Robben Island.

I dag är de kommunistiska diktaturerna borta i Östeuropa,
demokratiskt valda regeringar styr större delen av Latinamerika
och apartheidsystemet är historia.

Det har aldrig någonsin funnits så många länder med fria fackföreningar som idag.

Jag tror det är bra att ha med sig det perspektivet ibland när det känns motigt.

För vi måste komma ihåg att vårt fackliga och politiska arbete kan förändra världen.
Och har gjort det!

Det är därför som högerns tankesmedjor och ekonomiska makthavare tycker så illa om oss.

De vet att den fackliga tanken är ett hot mot deras makt.
Att vi visar på ett alternativ till en samhällsmodell byggd på klyftor.

Så nu säger vi till alla de som vill slå sönder den svenska modellen, sänka våra löner och urholka våra kollektivavtal,

Vi säger det högt, en gång för alla:

Glöm det!

För vi är fler än ni!
För vi har framtiden på vår sida!
Ett annat Sverige och en annan värld är möjlig!

* * *

Ja, kamrater, ska vi lyckas räcker det inte med facklig kamp här hemma.
Särskilt idag är det tydligt att inga fackliga frågor enbart är nationella.

Det är därför vår kamp för en Global Deal mellan arbete och kapital, ett socialt protokoll i EU och ett rättvist handelsavtal med USA är så viktig.

Den internationella solidariteten är lika gammal som arbetarrörelsen själv.

När vår unga fackföreningsrörelse tvingades ut i storstrejk 1909 fick våra strejkkassor bidrag från fackföreningar i hela världen.

Några av de bidragen kom från Rhodesia, det som nu heter Zimbabwe.
Där hade gruvarbetare samlat ihop pengar till sina strejkande kamrater långt uppe på norra halvklotet.

Idag stödjer vi, genom Union to Union, den fria fackföreningsrörelsen i Zimbabwe.

Och här på kongressen samlar vi nu in pengar åt dem.
Pengar som ska gå till en buss, som de ska resa runt i och värva nya medlemmar.

I måndags beslutade styrelsen att ge 250 000 kronor, som en grundplåt till insamlingen.

En av våra fackliga kamrater från Zimbabwe, Mr Gideon Shoko, är med oss här i salen idag.

Han vet, och vi vet, att vi aldrig kan föra vår kamp ensamma.
Inte utan gemenskapen med fackliga kamrater i andra länder.

Känslan av att vi tillhör en global internationell politisk rörelse är mäktig.

Vi är ingen ö. Vi lever inte avskilda. Vi är beroende av varandra.
Det är det som är internationell solidaritet.

* * *

För alla som arbetar på Volvo, Ericsson, Astra eller andra av stora exportföretag är globalisering inte bara ett ord. Det är stenhård verklighet.

Minns ni 80- och 90-talen? Hur vi var oroliga för att jobben skulle flytta.
Att vi skulle konkurreras ut av låglöneländer?

Sedan dess har en miljard människor fått sitt första arbete i utvecklingsländer.
Alltfler av dem har schyssta löner.

Idag är de våra nya fackliga kamrater. Men de är samtidigt Sveriges nya kunder.
De vill också köpa svenska varor och tjänster!

Det finns två sätt att reagera på globaliseringen.

Antingen blundar man och låtsas att den inte finns.
Gräver ner sig i konservativt EU-motstånd eller nationalistisk protektionism.

Eller så inser man att världen ser annorlunda ut idag.
Och tar fram en strategi för att möta den.

Jag är personligen övertygad om att svensk fackföreningsrörelse valt rätt väg.
Vi har nämligen tillsammans dragit två viktiga slutsatser.

För det första; Vi ska inte konkurrera på världsmarknaden med lägre löner,
sämre miljökrav och urholkade fackliga rättigheter.
Vi ska satsa på kunskap och på kvalitet.

Förklaringen är enkel. Låglönelinjen innebär att ge upp rättvisan utan att vinna någonting.

För vi vill inte konkurrera lönemässigt med Bulgarien och Malaysia.
Eller med de ekonomiska frizonerna i Kina.

Därför är den socialdemokratiskt ledda regeringens satsningar på kunskap och utbildning så viktiga.

Att satsa på kunskap och ett livslångt lärande är en del av ett ideologiskt projekt att lyfta Sverige in i framtidens kunskapssamhälle.

Om vi inte gör det kommer priset att bli högt:
ökade klassklyftor, sämre välfärd och förlorad konkurrenskraft.

Den andra slutsatsen är att vi måste stärka vårt fackliga arbete på den internationella arenan.

Det är nu 168 år sedan Karl Marx skrev sina klassiska ord: ”Proletärer i alla länder – förena er”.

Men de som varit allra bäst på att göra så är våra motparter.
Storföretagen agerar sedan länge oberoende av nationsgränser.

Det måste vi göra också!

Därför ska vi fortsätta att arbeta för ett socialt Europa.
Därför ska vi lyfta mininivåerna för fackliga rättigheter.
Därför ska vi se till så att Sverige ratificerar ILOs konvention mot tvångsarbete!

Vi ska förhindra att företag spelar ut länder mot varandra, i en ständig spiral nedåt.
Med lägre produktionskostnader genom tillbakapressade löntagare.

Vi säger: Gärna öppna gränser och fri rörlighet, men först anständiga arbetsvillkor!

Låt oss inte glömma att vi trots allt har varit ganska framgångsrika.

Dagarna efter valet föreslog jag Stefan Löfven att han och jag skulle bjuda in Socialdemokraterna och LO i Tyskland och Österrike till ett gemensamt möte.

Den 13 december, på Lucia, träffades vi på Bommersvik.
Där slöt vi en överenskommelse om att se till att EU får ett socialt protokoll.

Idag står alltså arbetarrörelsen i länder med tillsammans 130 miljoner invånare bakom det kravet. Istället för arbetarrörelsen i ett land med tio miljoner invånare.

Och vet ni vad? Nu vill fler vara med i vårt samarbete för ett socialt protokoll!
Vårt krav är enkelt:

Arbetstagarnas rättigheter ska inte underordnas den fria rörligheten.
De ska ha företräde!

Lavaldomen ska rivas upp!
Och i Sverige ska svenska kollektivavtal gälla!

Inget annat duger!

* * *

Kongressdeltagare,

Vår tid är på många sätt hotfull.

I USA blir en vulgär högerpopulist presidentkandidat.
I Ryssland regerar en auktoritär nationalistledare.

I hela Europa är främlingsfientlighet och rasism på frammarsch.
Och i vårt land är ett parti som bildades av gamla nazister nu riksdagens tredje största.

För över 40 år sedan, 1972, förlorade den danske socialdemokratiske statsministern Jens Otto Kragh valet.

Vann gjorde en av efterkrigstidens första högerpopulister, Moogens Glistrup.

Kragh kallade den historiska förlusten för ”väljarnas hämnd”.
Han pekade på arbetarrörelsens oförmåga att fånga upp och förstå stämningar i tiden.

Hans råd var:

Jaga inte efter populisterna och deras väljare genom att anpassa politiken till dem.
Lyssna istället på de frågor människor ställer.
Identifiera de underliggande problem människor upplever, som populisterna

utnyttjar.

Och lös de problemen.

Så vilka är vår tids stora frågor?
Vad är det som oroar folk i Sverige idag?
Vilka är de problem som vi behöver lösa?

Först och främst handlar det förstås om jobben.
Som det alltid har gjort för oss.

Full sysselsättning var arbetarrörelsens viktigaste uppgift för 100 år sedan.
Det är den viktigaste uppgiften på den här kongressen.
Och det kommer att vara vår viktigaste uppgift också de kommande 100 åren.

Det är egentligen självklart.

Arbete är grunden för den gemensamma välfärden.
Det är grunden för vår tillväxt
och därmed för våra möjligheter att skapa ett rättvist samhälle.

Varje människa är en resurs, och varje arbetad timme är en tillgång.
Varje människa har rätt att få använda den arbetsförmåga som hen har.
Varje människa har rätten att försörja sig och att bidra i arbetslivet utifrån sina villkor.

För oss i facket har arbetslösheten också en särskild betydelse.
Den handlar nämligen om makten på arbetsmarknaden.

När det är ont om jobb tvingas löntagare att acceptera de jobb som finns,
till de villkor arbetsgivaren erbjuder.

Arbetsgivarnas makt stärks, våra krav möter hårdare motstånd,
många tvingas att tiga och acceptera.

Det är också i takt med att arbetslösheten brett ut sig som ofärden ökat på svensk arbetsmarknad.

Det är i takt med arbetslösheten som daglöneriet har kommit tillbaka,
med sms-anställningar,
otrygga deltider
och svartanställda asylsökande som sliter till slavlöner, i urusla arbetsmiljöer.

Med sin misslyckade jobbpolitik pressade de borgerliga tillbaka löntagarna och ökade klyftorna.

Men vi måste också vara självkritiska.

Även när arbetarrörelsen hade makten blev människor ratade på arbetsmarknaden.
Vi klarade inte målet om full sysselsättning.

Under de fyra år som gått har vi genomfört ett av de största fackliga utredningsprojekten någonsin.

Det som resulterat i den kongressrapport vi nu ska besluta om;
Full sysselsättning och rättvisa löner.

Nu ska vi tillsammans se till att den blir verklighet.

Vi måste en gång för alla göra upp med de föreställningar som präglat det politisk-ekonomiska tänkandet sedan 1990-talskrisen.

Vi måste lämna nyliberalismen bakom oss.

För arbetslöshet bekämpas inte med nedskärningar och skattesänkningar.

Arbetslöshet bekämpas med investeringar, med utbildning
och med en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Det visste arbetarrörelsen redan för 100 år sedan.
Det är dags att ta med sig den kunskapen in i framtiden!

Kampen för full sysselsättning kräver mer politik, inte mindre.

Det är när politiken kapitulerar som människor sitter tysta vid köksbordet för

att deras jobb har försvunnit.

Så tro inte på de som säger att vi inte har råd att investera,
att ekonomisk politik ska skötas av riksbanken ensam,
att arbetsmarknadspolitiska åtgärder står i vägen för marknaden
och att det räcker med skattesänkningar

Vi ser nu också hur hela den ekonomisk-politiska debatten förändrats,
både i Sverige och i övriga världen.

Häromveckan förklarade till och med Internationella Valutafonden, IMF,
att nyliberalismen inte fungerar.

I EU växer kritiken mot ”austerity”, åtstramningspolitiken.
Allt fler inser att den bara förvärrat krisen.

Och här i Sverige har vi nu en regering som satsar på jobben,
och på investeringar i välfärd, infrastruktur och utbildning.

Äntligen har taket i a-kassan höjts! Det är en av förändring som märks.
För det är skillnad mellan 680 och 910 kronor om dagen!
Det blir 5 000 mer i månaden!

Och i vårbudgeten fanns tio nya miljarder till välfärden. Varje år!

Äntligen kan fler anställas i barnomsorgen!
Äntligen kan personaltätheten öka i äldrevården!
Äntligen kan sjukvården anställa nya undersköterskor – till bättre löner!

Och så säger en del att det inte finns skillnader i politiken!

Det mål vi sätter upp i vår kongressrapport om minst 85 procents
sysselsättningsgrad är faktiskt på god väg att bli verklighet.

Något ingen trodde var möjligt för bara ett par år sedan.
Ingen mer än vi i den fackliga rörelsen.

Och som vanligt hade vi rätt!

En annan politik är möjlig!
Full sysselsättning är möjlig!
Inget annat duger!

* * *

Nu går vi vidare.

De fyra åren fram till nästa kongress ska handla om ökad jämlikhet.

Låt mig börja med ett citat:

”LO har till uppgift att tillvarata arbetstagarnas intressen”.
”Uppgiften utgår från den grundläggande synen om allas lika värde och rätt”.

Det är hämtat ur våra stadgar.

Det är på de två meningarna hela vår rörelse bygger.
Det är på dessa självklara ord alla diskussioner vi haft de här dagarna vilar.

Allt vi har voterat om, alla diskussioner vi haft
om riskkapital och exportfrämjande,
validering och sysselsättningsmarginaler,
innovationer och etablering,
allt handlar om detta.

Om alla människors lika värde och rätt.

Den främsta ideologiska skiljelinjen mellan höger och vänster går just här.

Vi är övertygade om att det går att bygga ett samhälle där alla har ett arbete,
där alla elever känner lust och nyfikenhet i skolan
och där alla människor oavsett bakgrund har makt att forma sitt liv.

Våra motståndare menar att detta bara är en dröm.
En skadlig önskedröm som hindrar utvecklingen och marknadskrafterna.

I högerns framtidsdrömmar så måste några offras på vägen.

Alla kan ju inte få likvärdig lön, för då hotas ekonomin.
Alla kan inte få en bra a-kassa, för då anstränger vi oss inte.
Alla elever kan ju inte klara skolan, för några av oss är inte tillräckligt begåvade.

Och det är ju heller inte hela världen, menar de.
För även om bara några lyckas så kommer deras välstånd att sippra ned.
Också till de av oss som inte lyckats lika bra.

Den teorin har bland nyliberala ekonomer många vackra och krångliga namn.
Men den amerikanske ekonomen John Kenneth Galbraith har gett den ett bättre namn:
”hästskitsteorin”.

Den går ut på att om hästarna får mycket havre så orkar de inte smälta alla kornen.
Så de släpper ut dem i andra ändan, ner på marken.
Och då blir det ju korn åt sparvarna där nere.

Enkelt va?

Teorin fungerar kanske.
För hästar och sparvar.
Men som en teori om samhället är den helt vansinnig!

Den leder till ökade klassklyftor.
Och den fungerar inte överhuvudtaget.

Har ni tänkt på att de borgerliga och arbetsgivarna sällan pratar om jämlikhet?
De har stulit många av våra begrepp men inte ordet ”jämlikhet”.

Ordet ”rättvisa” kan de använda.
Det kan ju betyda lite vad som helst beroende på utgångspunkt.

En högerpolitiker kan till exempel påstå att det är rättvist med större löneskillnader.

Men han kan inte påstå att det är jämlikt.

Högern har alltid sett livet som en kapplöpning och samhället som en tävlingsbana.

Visst, i teorin står alla på samma startlinje.
Men sedan får själva loppet – och livet – ha sin gång.

Någon kommer i mål före alla andra. Och några av oss kommer inte i mål alls.
Vadå, säger de? Alla fick ju samma start?

Men för oss är livet inte en kapplöpning
och samhället är ingen tävlingsbana.

En lika start i livet är självklart grunden för jämlikhet.
Men högerns jämlikhetssyn stannar där.

Vi tycker inte att det räcker.
För i varje generation finns människor som behöver en andra och en tredje chans
för att nå fram till sitt mål.

Därför måste inte bara starten utan också resultatet av "kapplöpningen" utjämnas.
Med fackliga och politiska medel.

Det är om det här vårt fackliga jämlikhetsarbete handlar.
Det är om det här vi ska diskutera under de kommande fyra åren.
Då ska vi vässa våra argument, öka våra kunskaper och stärka vår organisation.

För vi ska öka jämlikheten i Sverige.

Om man läser gamla kongresstal så brukade vi säga
att Sverige var världens mest jämlika land.

Men så kan vi inte säga längre.
För så är det inte idag.

Alla andra nordiska länder, liksom Tjeckien, Slovakien, Belgien och Österrike, har mindre inkomstklyftor än vi har.

I Sverige har de ekonomiska klyftorna ökat mer än i något annat OECD-land, både räknat i inkomster och i förmögenheter.
En utveckling som pågått i flera decennier.

Kapitalinkomsterna har blivit både större och mer koncentrerade.
De allra rikaste drar ifrån.

Samtidigt har fattigdomen ökat.
Bland annat för att socialförsäkringar och pensioner har urholkats.

Vet ni att om man reser en halvtimme med tunnelbanan här i Stockholm, mellan Mörby och Sundbyberg, så skiljer det sex år i medellivslängd?
Det är lika stor skillnad som mellan Sverige och Albanien.

Tar du spårvagnen i Göteborg, från Långedrag till Bergsjön, skiljer medellivslängden nio år.

Lika mycket skiljer det om du reser från det välbärgade Danderyd i Stockholm upp till Pajala.

Det är lika stor skillnad som mellan Sverige och Egypten.

Ojämlikheten har många dimensioner.

Den handlar om klass, den handlar om kön och den handlar om etnicitet.
Ofta om alla tre faktorerna samtidigt.

Kvinnor är systematiskt underordnade män på arbetsmarknaden.

I våras presenterade vi vår årliga Jämställdhetsbarometer.
Där visade vi att 2014 var kvinnors inkomster tre fjärdedelar av männens.
Den faktiska lönen för kvinnor i LO-yrken är i snitt 17 860 kronor före skatt.
Det är 73 procent av arbetarmännens faktiska månadslön på 24 460 kronor.

Allra lägst lön har kvinnor i kvinnodominerade arbetaryrken.

De faktiska månadslönerna för kvinnor inom detaljhandeln och hotell och restaurang är i snitt strax under 16 000 kronor. Före skatt!

Kvinnor är inte lågavlönade i Sverige,
de är felavlönade, kamrater!

Och när vi tar hänsyn till både klass och kön får vi en tydlig bild av de dramatiska klyftorna mellan olika yrkesgrupper i Sverige idag.

Män i tjänstemannayrken har i genomsnitt 21 800 kronor mer i faktisk månadslön
än kvinnor i arbetaryrken, alltså mer än dubbelt så mycket!

Så här kan vi förstås inte ha det!
Löneskillnaderna mellan kvinnor och män en av våra största skamfläckar!

Vi är en feministisk organisation!
Därför måste detta vara en av våra allra högst prioriterade frågor.

Att vi värderar kvinnors arbete lägre än mäns är inte bara omodernt
Det är forntida! Det borde ett ämne för arkeologer!

Gapet mellan mäns och kvinnors löner måste stängas!
Det måste vara ett av våra viktigaste mål, i dag och under överskådlig tid.

Vi ska se till att det blir så,

Inte bara för kvinnornas skull
Utan också för männens skull.

För alla tjänar på ett jämställt samhälle.
Det är det som är facklig feminism kamrater!

* * *

Jämlikheten handlar också om etnicitet.

De senaste åren har ett nygammalt gift börjat sprida sig i samhället.
Som ett gammalt virus man trodde var utrotat men som kommit tillbaka:

Rasismen.
Den helt sjuka idén att människor ska delas upp efter hudfärg och etnisk bakgrund.

Vi i facket är inte utan erfarenhet av att bekämpa rasismen.
Det var ju vi som tog fajten mot nazisterna på 30-talet.
Och vi har kraften att göra det igen.

Vår fackliga antirasism utgår från det fackliga löftet.

Jag tror ni kan det utantill:

”Vi lovar och försäkrar att aldrig någonsin, under några omständigheter, arbeta på sämre villkor eller till lägre lön än det vi nu lovat varandra.

Vi lovar varandra detta i den djupa insikten om att om vi alla håller detta löfte så måste arbetsgivaren uppfylla våra krav."

Det löftet måste gälla alla, över hela jorden.

Det finns till och med uppsatt på en plakett i Chicago.
På Haymarket Square, där vårt förstamajfirande föddes.

Tror ni mig inte? Fråga Tobias Baudin!
Han var nämligen själv där förra året och spikade upp det! På första maj.

Det fackliga löftet är ett löfte om solidaritet.
En attack mot en av oss är en attack mot oss alla.
Då kan ingen ställas utanför.

För varje gång någon ställs utanför gemenskapen,
varje gång någon diskrimineras,
varje gång vi låter arbetare ställas mot arbetare
– då sviker vi det fackliga löftet.

Därför är kampen mot rasism och främlingsfientlighet en facklig kärnfråga.

För mig är antirasismen en idé om ett samhälle där olika människor, kulturer och idéer stöts och blöts mot varandra.

Och där alla våra olikheter tillsammans bidrar till ett gott hem för oss alla.

Man kan kalla det mångkultur.
Man kan kalla det samexistens.
Man kalla det en insikt om att det går att leva tillsammans.

Det handlar inte om något framtida paradis. Det handlar om här och nu.

Vi kan vara, tycka och tänka olika.
Men om vi visar respekt och låter bli kollektivt skuldbeläggandet
så förhindrar vi hatläror som antisemitism, islamofobi, homofobi, afrofobi och antiziganism.

Vår framtidsvision blir då en samhällsmosaik fylld av människor med olika religioner, språk och kulturer.

Jag är övertygad om att Sverige blir både rikare och mer spännande
av den mångfalden.

I ett sådant Sverige blir erfarenhet av ett annat lands språk och kultur en merit.
Inte en belastning.

Så borde det vara i skolan och i arbetslivet.
Så borde det vara i facket.

Men så är det inte,
åtminstone inte alltid.

Varför får inte elever som kan persiska betyg i sitt hemspråk
– för att kunna visa upp som bevis och kvitto på extra kunskap.

Varför ses det inte som en självklar merit vid nyanställningar inom äldreomsorg

och skola att personen kan finska eller serbokroatiska?

Och varför speglas inte det faktum att LO är Sveriges största invandrarorganisation
i vilka det är som har fackliga uppdrag?

Antirasism handlar om människans frihet att få vara den hen är,
så länge det inte inkräktar på någon annans frihet.

Och, sist men inte minst, att ingen behandlas sämre på arbetsplatsen eller får lägre lön för att hen kommer från ett annat land.

Därför blir vårt svar till de som kräver lägre löner till våra nyanlända kamrater tydligt och självklart:

Glöm det!

Så låt oss här och nu, på LOs 28e kongress, lova varandra detta självklara:

Vi kommer aldrig någonsin, under några omständigheter, att skriva under ett kollektivavtal som ger lägre lön eller sämre villkor till någon från ett annat land.

I Sverige gäller lika lön för likvärdigt arbete!

Inget annat duger!

* * *

Jämlikhet handlar inte om att alla ska vara likadana.
Den handlar om allas rätt att vara den en är.

Låt mig berätta för er om Anders. En LO-medlem jag träffade för några år sedan.
Det var på min första Pridefestival som LO-ordförande.

”Du är LO-ordförande va?” sade han till mig.

Ja, svarade jag, och undrade vad som skulle komma.

”Jo, jag vill tacka facket”, sade han. Och berättade att han hade varit på en kurs med sitt förbund, Transport. Det var kursen Alla kan göra något.

Där hade de talat om det fackliga löftet. Om att i facket, där får ingen lämnas utanför.

”På den där kursen förstod jag att jag räknas ju lika mycket som alla andra”, sade Anders.

”Så där och då bestämde jag mig för att komma ut som homosexuell på min arbetsplats. Och mina arbetskamrater tog det bra”, berättade han. ”De hade ju anat”.

En stund senare såg jag Anders igen, i Pridetåget, med rosa peruk.
Han dansade sig fram.

Sen gick tiden. Ett år senare var jag tillbaka på Pridefestivalen.
Då såg jag plötsligt en mycket vacker kvinna komma gående mot mig,
i höga klackar och med en fantastisk frisyr.

Det var något bekant med henne.
Plötsligt kommer jag ihåg.

Är det inte du Anders, sade jag? Vi som sågs för ett år sedan?
Jo, svarade kvinnan. Men nu heter jag Marie Claudette!

Kamrater,

Varje människa är unik. Vi är lika och olika.
Men vi har alla samma värde. I facket, i samhället, i politiken.
Anders och Marie Claudette. Jag och ni.

På SSU:s kongress i augusti 2003, en månad före sin död,
sammanfattade Anna Lindh sin ideologi i en enda mening.

Så här sade hon:

”För mig är grundfrågan alltid det lika människovärdet.”

Kamrater, det är det värdet som attackeras varje gång någon förtrycks.
Det är det värdet som attackeras varje gång någon diskrimineras.

Det var det värdet som attackerades i Orlando förra helgen.

Det är samma lika människovärde som är kärnan i det fackliga löftet.
Det som de talade om på Marie Claudettes kurs.

Att du är lika mycket värd och har samma rätt som andra.

Oavsett om du är kvinna eller man.
Oavsett om du heter Karlsson eller Mustafa. Eller Marie Claudette.
Oavsett om du är hon, han eller hen.

Oavsett om du befinner dig på en kommunalarbetsplats i Sverige
eller på en gayklubb i Orlando.

Den insikten måste vara grunden i fackföreningsrörelsen.
Från den får vi aldrig vika en tum.
För alla människor har lika värde och lika rätt!

* * *

Kongressdeltagare,

Jämlikheten börjar i skolan.

Men är skolan en facklig fråga, kanske någon undrar?

Ja, självklart är det en facklig fråga. Den handlar om arbetarklassens barn.
Och om framtidens LO-medlemmar.

Skolan kan inte ses som en angelägenhet endast för lärare, barn och föräldrar.
Skolan är en central samhällsinstitution som angår alla medborgare, hela samhället. Därför är skolan så oerhört viktig för LOs fortsatta arbete för ökad

jämlikhet.

Det talas ofta om att svensk skola sedan 90-talet genomgått en valfrihetsrevolution.

Och valfrihet är ju bra, eller hur? Men vilken sorts valfrihet är det vi talar om? Friheten att välja skola, säger en del.

Visst, men det är en snäv syn. Valfrihet handlar om mycket mer än så.

Den viktigaste valfriheten är människans frihet att forma sin framtid och öka sina valmöjligheter under hela livet.

Grunden till den friheten läggs i skolan. Därför måste skolan vara likvärdig och kompensera för de skillnader barnen bär med sig hemifrån, utifrån till exempel klass.

Om skolan präglas av likvärdighet ska det inte spela någon roll vilka ens föräldrar är eller vilken skola man går i.

Skolan ska jämna ut skillnader mellan de barn som har sämst och bäst förutsättningar.

Enligt skollagen är det också skolans uppdrag.

Men så är det inte i Sverige längre.
Svensk skola uppfyller inte sitt uppdrag enligt skollagen.

Tycker ni att det här låter för dramatiskt? Att jag överdriver?

Låt mig ge lite fakta:

Enligt de så kallade PISA-undersökningarna sjönk Sverige mellan år 2000 och 2012 från en topplacering till den sämre halvan av OECD-länderna, både när det gäller likvärdighet och resultat.
I det senaste PISA-testet, 2012, förstärktes den trenden.

Enligt OECD finns ett starkt samband mellan likvärdiga skolsystem och PISA-

resultaten.

Att sträva efter hög likvärdighet är alltså inte oförenligt med höga kunskapsresultat. Det är tvärtom en förutsättning för höga kunskapsresultat.

Det som har störst inverkan på skolresultaten i vårt land är elevens bakgrund.

Är mina föräldrar fattiga, har de invandrat hit, har de själva hoppat av skolan, har de socialbidrag
Ja, då är chansen att lyckas i skolan mycket mindre än om mina föräldrar är friska, rika och välutbildade.

Det har också blivit vanligare att elever med likartad bakgrund går på samma skola. En utveckling som drivits på av det fria skolvalet,
men framför allt av att boendesegregationen har ökat.

Situationen har dessutom förvärrats av att många kommuner inte fördelar resurser efter elevers olika förutsättningar och behov.
Trots att de är skyldiga att göra det enligt skollagen.

De som drabbas hårdast av detta är mellan- och lågpresterande elever.
Det är deras resultat som har försämrats mest.

De är ofta barn till föräldrar med kortare utbildning och lägre inkomster, bosatta i områden med låg medelinkomst,
vars skolor de mer högpresterande elevernas föräldrar helt enkelt valt bort.

Det är LO-medlemmarnas ungar. Det är våra barn.

Den långvariga krisen för svensk skola sammanfaller också med att vi utsatt skolan för ett nyliberalt experiment.

För ett par år sedan fanns det bara två länder i världen som tillät privata företag att driva skattefinansierade skolor som vilka affärsföretag som helst,
och plocka ut vinster ur verksamheten.

Det var Sverige och Chile.

Nyligen ändrade Chiles socialdemokratiske president Michelle Bachelet detta.
Chiles skolor ska inte längre ses som en vara vilken som helst på en fri marknad.
Så nu är Sverige ensamt kvar i hela världen om att acceptera vinstjakt i skolan.

Häromveckan hade tidningen Dagens Industri följande rubriker på sin förstasida:

”Så investerar du i den svenska skolan”:
”180 miljarder i potten”.
”Barnsligt bra pris på Academedia”.

Academedia är alltså det privata skolföretaget som nu ska ut på börsen.

Särskilt hårt drabbade av denna kommersialisering är våra yrkesgymnasier.

Ta till exempel den riskkapitalägda JB-koncernen.
För två år sedan gick den i konkurs.

I bolagets 35 skolor runtom i landet fanns då 11 000 elever,
8 000 skulle fortsätta till hösten.
Men de ställdes plötsligt utan skola.
Och 1 700 anställda blev av med jobbet.

För JB-koncernens VD gick det bättre.
Efter konkursen köpte han en flaska fint vin för 800 spänn och lade ut den på Facebook under rubriken ”Because I´m worth it”.

Eller ta en av Sveriges ledande friskolekoncerner, Thorengruppen.
De driver 21 yrkesgymnasier runtom i Sverige.
Thorengruppen får skarp kritik från Skolinspektionen och hotas nu av ett vite på 2,7 miljoner kronor om de inte skyndsamt rättar till de grava bristerna.

Listan på Thorengruppens oegentligheter är lång:

Kvalitetsarbetet brister liksom tillgången till elevhälsa och skolbibliotek.
På deras yrkesgymnasium i Huddinge når endast var fjärde elev godkända betyg i alla ämnen.

Skolinspektionen har under lång tid också kritiserat friskolekoncernen Praktiska Sverige AB, Sveriges största aktör inom gymnasial lärlingsutbildning.

För två år sedan dömdes hela koncernen ut av Skolinspektionen.
En av skolorna stängdes med omedelbar verkan.

Under hela hösten duggade viteshoten tätt mot koncernens skolor.
Hela 10 av 35 granskade gymnasier har ansetts ha så allvarliga brister att staten hotar med böter.

Tidningen Byggnadsarbetaren har granskat fristående gymnasier och berättar om förödande kritik från såväl elever som personal:

Lärare utan yrkeserfarenhet.
Bristfälliga övningslokaler.
För lite byggmaterial.
För få praktikplatser.

En elev berättar i tidningen hur de pantade burkar för att samla pengar till elmaterial. Och om hur elever utan praktikplats spenderade dagarna med att spela på mobilen.

"Ägarna vill bara tjäna pengar.", som en elev uttryckte det.

Totalt har Skolinspektionen sedan 2011 fattat 119 beslut om vitesföreläggande mot skolor. Friskolorna är starkt överrepresenterade.

Man undrar ju lång tid det ska ta innan någon ansvarig sätter stopp för detta vansinne?

Hur lång tid ska det ta innan någon ansvarig ropar som barnet i sagan om Kejsarens nya kläder, ”han är ju naken”!

Till och med de borgerligas partivänner i alla andra länder har förstått att skolan inte är vilken vara som helst på en marknad.

Varför kan de inte lyssna på sina partivänner i Danmark, Norge och Finland?
Inte ens Thatcher och Reagan var beredda att gå så långt som Sverige har gjort.

Och det är inte så konstigt att vi är ensamma om det här experimentet.

För vinstjakten i skolan bidrar till segregation och till lägre kvalitet.
Företagen vill tjäna pengar genom att locka till sig eleverna med de minsta behoven.
Och minska kostnaderna för personal, lokaler och utrustning.

Vi har alltså fakta:
Kunskapsklyftorna växer. Kunskapsnivån faller.

Vi vet vad det innebär för varje enskilt barn som inte klarar skolan.
Vi vet vad det innebär för oss som samhälle.

Barnen måste få mer tid med sin lärare,
oavsett om de har halkat efter eller vill springa före.

Behöver de läxhjälp så ska inte deras föräldrar inte behöva köpa den.
Läxhjälp ska ges till alla, inte bara till de som kan betala.

Låt oss se till att barnen får så mycket som möjligt av den kunskapen under skoldagen!

Varje unge ska få hjälp oavsett var de bor, eftersom vi ska ge störst stöd till de skolor som har störst utmaningar.

Vi behöver satsa på skola och utbildning. Vi behöver satsa på lärarna. Vi behöver satsa på fritids.

Öka lärandet under hela skoldagen.
Gör klasserna mindre och ge lärarna mer tid för varje elev.
Och låt oss sätta stopp för vinstjakten!

Det är heller ingen tvekan om att det fria skolvalet som det nu är utformat förstärker segregationen och skillnaderna mellan skolor.

Vi måste helt enkelt våga se över hur reglerna är utformade.

Det kan inte heller vara självklart att friskolor ska kunna etablera sig i en kommun bara för att ett riskkapitalbolag vill det.

De folkvalda måste kunna säga nej. Vi behöver en kommunal vetorätt.

Ingen orkar ju säga sanningen!

Vi kan inte bara stå och se på hur arbetarklassens barn sviks av en skola som inte ens uppfyller skollagen!

Vi måste röja upp i den svenska skolan!
Röja upp i träsket av marknadsstyrning, skolpeng och privatiseringar.

Det är nog nu!

Det krävs ett målmedvetet arbete för att höja kunskapskvalitén och för att säkra likvärdigheten. Det är akut!

Båten sjunker! Utredning efter utredning har lagts fram. Men de får bara diskutera fernissan. Det är ju båten det är fel på!

Kamrater, svensk skola kan inte få vara en nyliberal experimentverkstad!

Det är dags att vända utvecklingen i den svenska skolan!

Inget annat duger!

* * *

Kamrater, kongressdeltagare,

Samhället och världen förändras, nya idéer och rörelser uppstår,
och vi vill givetvis utvecklas i takt med det som sker i vår omvärld.

Men det finns en sak som aldrig förändras.
Som har gällt i alla tider,

som gäller idag och som kommer att gälla i all framtid:

Om du vill förbättra dina villkor,
förändra din arbetsplats och förändra världen
– så måste du organisera dig.

Det var ingen slump att Joe Hills sista ord var just dessa:
”Sörj inte, organisera er”!

Att vi lyckas med vårt organiseringsarbete är fullkomligt avgörande
för våra möjligheter att lyckas på alla andra områden.

Vi måste växa.
Vi måste bli fler.

Fler organiserade.
Fler som ser till att det vi gör tillsammans spelar roll.

Här måste vi hjälpas åt.
För Elektrikerna blir starkare av att Hotell och Restaurangfacket växer.
IF Metall blir starkare av att Handels växer.
Byggnads blir starkare av att Musikerna växer.

Och så vidare. Så ser sambanden ut för oss alla.

Om vi lyckas att bli fler ökar inte bara möjligheten att se till
att våra medlemmar får höjda reallöner och bättre arbetsvillkor.
Då blir också vår organisation starkare.
Och när vår organisation blir starkare då blir den enskilde medlemmen starkare.

Då ökar vår kraft, inte bara gentemot arbetsgivarna, utan också kraften att
påverka hela samhällsutvecklingen,
så att den gynnar LOs medlemmar.

Vi måste våga ge fler unga chansen på förtroendeuppdrag!
Och fler utlandsfödda!

Vi måste bli bättre på att ge dem den skolning de behöver för det,

hjälpa dem att växa i rollen.

Vi måste stärka den lokala fackliga närvaron.
Stärka våra lokala fackliga utbildningar.

Det är ett arbete som redan pågår.
Men vi kan mer, vi kan bli ännu bättre.

Och det känns ändå bra att kunna säga;
att 2015 så ökade vi vårt medlemsantal.

För första gången sedan 1993 blev vi fler LO-medlemmar.
Så sug åt er! Vi har vänt utvecklingen!

Det fantastiska med facket är ju att vi företräder oss själva.
Då måste vi också lyftas, och lyfta varandra.
Genom utbildning och genom organisation.

När jag som 18-åring började på Bröderna Hammarstedts verkstad i Växjö kunde jag kanske inte så mycket.

Men då fanns det kloka fackliga ledare där.
Som fick mig att gå på möten, vara med i studiecirklar, utbilda mig.
Och, kanske allra viktigast, som fick mig att börja läsa. Inte minst skönlitteratur.

Det är genom facklig utbildning som vi kan bli en rörelse i våra medlemmars vardag. Arbetarrörelsen är en bildningsrörelse.

Jag nämnde Gertrud Sigurdsen i min parentation i fredags. Hon gick bort förra året.
I en av sina sista intervjuer sade hon så här om sitt liv:

”Arbetarrörelsen har varit mitt universitet.
Det jag gjort har känts meningsfullt och viktigt och det har gett styrka”.

Kamrater, kan vi ha ett bättre mål för den fackliga utbildningen?

* * *

Vårt reformistiska fackliga och politiska arbete kan ibland kännas frustrerande.
Vi vill ju så gärna göra mycket så snabbt det går.

Men det är inte så fackligt arbete fungerar. Revolutioner har aldrig varit något för oss.
Verklig och hållbar förändring tar tid.
Men det är den enda väg som varaktigt leder framåt.

Vi tar det steg för steg. Vi sätter upp mål längs vägen.
Provisoriska utopier.

Eller som Karin Boye uttryckte det:

” Nog finns det mål och mening i vår färd, men det är vägen, som är mödan värd.
Det bästa målet är en nattlång rast, där elden tänds och brödet bryts med hast”.

”I rörelse” heter dikten.

Ja, kamrater, färdiga blir vi aldrig. Vissa arbetsuppgifter är eviga.

Det här missförstås ofta. Vi kallas visionslösa.
Men vi behöver inte något förbestämt utopiskt mål för att gå framåt.

Bilden av det färdiga Utopia finns i nyliberalismens och kommunismens drömvärld.
Inte i vår.

Vi bygger ständigt vidare.

Och nu ska vi bygga vidare på vår svenska modell,
med jämlikhet och full sysselsättning.

Och vi ska göra det i facklig-politisk samverkan mellan LO och socialdemokratin.

Det finns få saker som retar de borgerliga så mycket som denna samverkan.

De vet ju inte hur det fungerar.
De har egentligen ingen aning om vad arbetarrörelsen är.

De har aldrig förstått att den facklig-politiska samverkan är knuten samman i praktiskt arbete, med starka ideologiska och känslomässiga band.

Grunden i den facklig-politiska samverkan är inte att vi betalar pengar till partiet.
Den handlar inte om att regeringen och LO-ledningen äter middag ihop.
Och den handlar inte om gemensamma utspel på debattsidor.

Den handlar om våra en och en halv miljon medlemmar.

För vi har ett handslag mellan LO och det socialdemokratiska arbetarepartiet.
Ett handslag som bygger på ömsesidiga band och ömsesidigt förtroende.

En överenskommelse vi en gång gjorde för att få inflytande också utanför arbetsplatserna. I medlemmarnas vardag.

En samverkan med den enda politiska kraft som har förmågan, styrkan och viljan
att genomföra en politik som ligger i våra medlemmars intresse.

Och, kamrater, den samverkan tänker vi fortsätta med!

För en stark fackföreningsrörelse kräver ett starkt socialdemokratiskt arbetareparti.
En stark socialdemokrati kräver en stark fackföreningsrörelse.

Och det är bara tillsammans, i facklig-politisk samverkan, som vi nu kan gå vidare
i vår samhällsförändring för demokrati, arbete och jämlikhet.

* * *

Vi har de senaste årtiondena utsatts för ett experiment.
Vi har sett klassklyftor växa och ofärden breda ut sig på arbetsmarknaden.

Vi är trötta på det!

.

Vi är trötta på ökande ojämlikhet.
Vi är trötta på den sorts valfrihet som bara gynnar riskkapitalister,
Och vi är trötta på sms-jobb och otrygga anställningar.

Så när vi ses här igen om fyra år ska vi ha ändrat på det.

Om fyra år ska vi ha vänt utvecklingen i svensk skola.

Om fyra år ska Sverige var ett land där klyftorna minskar
och som går mot ökad jämlikhet!

För nu går vi vidare!

Eller som Karin Boye avslutar sin dikt:

”Bryt upp, bryt upp! Den nya dagen gryr.
Oändligt är vårt stora äventyr!”.

Tack ska ni ha!

Källa
Manuskript inskickat av LO (2025-03-26)

Taggar
Facklig kamp

URI
https://www.svenskatal.se/tale/karl-petter-thorwaldsson-tal-vid-lo-s-28e-kongress-2016